

Anglia: regalitate și comunitate

☉ Magna Carta a fost inspirată de carta de încoronare (1100) a lui Henric I, care a promis reforme. Magna Carta, promovată în mare măsură de Biserică, stabilea că regalitatea trebuia să se supună legii și să acționeze cu consimțământul comunității.

☉ Semnarea Magnei Carta. Regele John a promis să respecte drepturile stipulate în aceasta, și când și-a încălcat promisiunea, a izbucnit războiul civil.

ducerii sale autocratice. Aceștia erau susținuți de Biserica Engleză și de Orașul Londra. Regele John, părăsit fiind, a sosit la Runnymede în 15 iunie 1215, unde a semnat lista cu revendicările baronilor, care s-a aflat la baza Marii Carte, sau Magna Carta.

Magna Carta

Unul dintre cele mai cunoscute documente istorice, Magna Carta, era considerat în mod tradițional principala declarație a drepturilor și libertăților englezilor. Intenția cu care a fost scrisă a fost mai modestă, de vreme ce aceasta era în fond un acord feudal care conținea diferite prevederi de lege, obiceiuri și privilegii, pe care regele John promisese să le respecte. Drepturile stipulate în Magna Carta (de exemplu, dreptul de eliberare din arest ilegal și întemnițare) nu erau valabile pentru întreaga populație, ci doar pentru nobili. Totuși, Carta prevedea faptul că regalitatea trebuia să se supună legii și să acționeze cu consimțământul comunității.

Însă, în ciuda existenței Magnei Carta, relațiile regalității cu comunitatea și în special cu marii Lorzi au fost foarte instabile în următoarele câteva secole. Regele John a preferat să ignore concesiile pe care fusese forțat să le facă și, prin urmare, a izbucnit un război civil sângeros. Moartea neașteptată a lui John a ușurat restabilirea ordinii sub conducerea fiului său, în vârstă de nouă ani, care a devenit Regele Henric al III-lea (1216-72).

Un rege incompetent

Ajuns la maturitate, incompetentul Henric al III-lea a provocat multe nemulțumiri, deoarece îi favoriza pe miniștrii și servitorii străini și permitea ca taxele papale să fie impuse populației din regat. Atât magnații, cât și Biserica Engleză s-au opus cu înverșunare regelui, care a fost obligat să se supună pentru un timp supravegherii baronilor.

Aceasta a creat un precedent important când s-a declanșat o criză și mai gravă. În 1254, Henric a acceptat tronul Siciliei pentru fiul său mai mic Edmund, iar în 1257 a sprijinit campania fratelui său Richard pentru a fi ales împărat al Sfântului Imperiu Roman. Ambele acțiuni au implicat mari obligații financiare, pe care supușii lui Henric trebuiau să le suporte fără nici un beneficiu pentru ei înșiși. În consecință, a izbucnit imediat o mișcare protestatară.

Nobilimea și-a găsit un lider remarcabil, pe Simon de Montfort, Conte de Leicester, având și sprijinul Bisericii Engleze. Pus în fața unei asemenea opoziții formidabile, Henric a cedat. Prin Prevederile de la Oxford (1258), a fost de acord să guverneze cu ajutorul unui Consiliu de Cincisprezece, ales de regaliști și opoziție. Astfel, Simon de Montfort a devenit figura dominantă în guvern – și aproape inevitabil a început diviziunea între nobili.

Fiul mai mare al regelui Henric, prințul Edward, a creat un partid regalist puternic, iar Henric s-a debarasat de controlul pe care baronii îl exercitau asupra lui. În războiul civil care a urmat, Simon de Montfort a ieșit victorios în bătălia de la Lewes (1265), făcându-i atât pe rege cât și pe prinț prizonierii săi. Având nevoie de cel mai mare sprijin posibil pentru a reduce autoritatea regală, de Montfort a convocat Marele Consiliu, care reprezenta comunitatea, pentru aprobarea noilor taxe și a altor măsuri.

În acea perioadă, Marele Consiliu obișnuia să fie numit "parlament". Parlamentul din 1265 al lui Montfort cuprindea susținători ai lui Montfort: doar nobilii din opoziție erau convocați, împreună cu reprezentanți de încredere din toate comitatele și orașele Angliei. Deși lipsit de o prea mare semnificație la acea vreme, acest eveniment este acum privit ca un eveniment istoric, care a precedat ulterioara Cameră a Comunelor, cu reprezentanții comi-

În secolele 13 și 14, istoria insulelor britanice era zbuciuată. Puterea engleză creștea și slăbea, Scoția devenise cu adevărat independentă, feudalismul s-a prăbușit, iar Moartea Neagră era necruțătoare.

În ciuda inteligenței și energiei sale, regele John (1199-1216) a eșuat în aproape toate încercările pe care și le propusese. În 1214, lupta de la Bouvines i-a spulberat ultimele speranțe de a recupera Normandia și i-a încurajat pe marii Lorzi ai Angliei să se opună con-

tatului și orașului așezați separat față de nobili, sau magnați, în Camera Lorzilor.

Triumful lui Simon a fost, însă, de scurtă durată. În același an, 1265, prințul Edward și-a încălcat cuvântul, declanșând lupta și reușind o victorie decisivă la Evesham. De Montfort a fost ucis și cauza sa pierdută; însă a rămas un erou popular, al cărui mormânt a devenit un altar, unde se spune că s-au întâmplat miracole.

Idealul medieval

La moartea lui Henric, fiul său a devenit regele Edward I (1272-1307). Spre deosebire de tatăl său, Edward a fost idealul medieval al suveranității – personalitate impunătoare, războinic priceput și conducător drept. El a fost de asemenea deosebit de competent, reafirmând drepturile coroanei, reorganizând tribunalele existente și folosindu-se de parlament pentru a emite legi care au restabilit ordinea în regat.

Cea mai mare realizare a lui Edward, din punct de vedere militar, a fost cucerirea Țării Galilor. Sudul Țării Galilor a fost îndelung colonizat de normanzi, care n-au reușit însă decât să impună o autoritate vagă asupra principilor din nordul Țării Galilor. Atunci Llywelyn cel Mare (1194-1240) a transformat

nordul Țării Galilor într-un principat puternic. În urma domniei lui Henric al III-lea, Țara Galilor a rămas independentă, însă în 1276 Llywelyn ap Gruffydd (Ultimul Llywelyn) a refuzat să se închine lui Edward.

Răsunetul puterii

Regele a organizat o expediție care a asigurat rapid supunerea lui Llywelyn, iar când acesta s-a revoltat, în 1282, Edward a întreprins o

Regele Edward I a fost nu numai un mare războinic și conducător, ci și un bun organizator. În timp ce susținea drepturile regalității, acesta colabora cu parlamentul pentru a emite legi în beneficiul regatului său. Această ilustrație contemporană (datând din 1279), reprezintă unul dintre parlamentele regelui Edward, aflat în sesiune.

Mormântul regelui Henric al III-lea, Westminster Abbey. Henric a început reconstruirea mănăstirii în stilul gotic francez, inspirat de capodoperele vremii, cum ar fi Sainte Chapelle din Paris a lui Ludovic al IX-lea.

Proasta reputație a regelui John s-a datorat în mare parte cronicarilor monastici. Nu toți aveau această părere, fapt reflectat probabil în calitatea acestei efigii aflată pe mormântul regelui John din Catedrala Worcester.

invazie de mari proporții. Llywelyn a fost ucis într-o ambuscadă, supraviețuitorii din Snowdonia au fost obligați să se predea iar Țara Galilor a fost anexată. Aceasta a fost împărțită în comitate de tip englezesc, fiind aduși coloniști englezi pentru a forma populații urbane loiale. Între timp, au fost construite castele puternice, cu imense cheltuieli, pentru a se putea face față viitoarelor rebeliuni. În 1284, fiul regelui (mai târziu Edward al II-lea) s-a născut la Castelul Caernarfon și a fost proclamat Prinț de Țara Galilor, care a devenit titlul acordat moștenitorului tronului Angliei.

Nesupunerea scoțienilor

Edward a încercat – dar nu a reușit – să procedeze la fel și cu Scoția. Când i s-a cerut să decidă care dintre trei candidați ar fi potrivit să ocupe tronul Scoției, acesta a profitat de ocazie pentru a-i înștiința că el este conducătorul lor. În 1292, Edward l-a ales pe John Baliol, care i-a adus omagiile cerute, dar avea să respingă în curând autoritatea excesivă a lui Edward. După cum era de așteptat, scoțienii au respins tirania lui Edward și au format o alianță cu francezii. Ca reacție la aceasta, Edward a invadat Scoția.

Berwick a fost asediat cu cruzime, iar în 1296 Edward s-a proclamat rege al Scoției. În anul următor a izbucnit o revoltă națională, condusă de un haiduc pe nume William Wallace. Edward a fost obligat să cucerească Scoția din nou; Wallace a fost în cele din urmă

● **Regele Edward I, așezat în fața unui grup de episcopi și călugări.**

● **Această hartă ilustrează cucerirea Țării Galilor de către Edward I (1277-84).**

lui și ceremonialul, impunând această tendință în epocă. Edward însuși a creat grupul de elită "Order of the Garter" (Ordinul Jartierei), și a încurajat construcțiile extravagante, făcând din Castelul Windsor un decor somptuos pentru curtea regală.

Sfârșitul cavalerismului

Cultul idealurilor cavaleresti și cavalerismul au ajuns la apogeu într-o perioadă în care asemenea noțiuni feudale deveneau demodate în politica militară de la acea vreme. În locul serviciului feudal, luptătorii recrutați erau plătiți, iar noi tactici și o nouă armă anglo-galeză, arcul, au început să amenințe supremația cavaleriei. Aceste noi descoperiri le-a dat posibilitatea lui Edward și fiului său, Prințul Negru, să obțină victorii importante la Crécy și Poitiers în războaie împotriva francezilor, care s-au amestecat în domnia lui Edward al III-lea.

Aceste lupte au marcat începutul Războiului de 100 de ani dintre Anglia și Franța. Din punctul de vedere al lui Edward, războaiele reprezentau o metodă bună de a le da de lucru nobilimii agitate, precum și de a le da baronilor și oamenilor de rând posibilitatea de a se îmbogăți prin mijloace deloc etice, adică prin jafuri și răscumpărări.

În timpul domniei lui Edward, limba engleză a înlocuit treptat limba franceză, devenind limba oficială – una dintre multiplele dovezi că vechile diviziuni care existaseră între normanzi și saxoni dispăruseră și că englezii deveniseră un popor individual, separat de vecinii lor de pe continent.

Munca în schimbul salariilor

Au avut loc, de asemenea, schimbări sociale importante. Feudalismul era în decădere, iar serviciul bazat pe proprietăți de pământ dădea naștere relațiilor bazate pe bani și patronaj. Cu

timpul, schimbarea a ajuns și la clasele muncitoare, creând plata rentei, fermieri independenți și muncitori liberi, în locul robilor.

Aceste curente au fost accelerate de "Moartea Neagră" din 1348-49, groaznică ciumă, care a secerat aproape o treime din populație; printre altele, ciuma a creat o cerere urgentă de muncă agricolă, care i-a determinat pe proprietarii de pământ să angajeze lucrători fără să le impună condiții, fără să se intereseze prea mult dacă aceștia erau șerbi fugari, care

● **Câmpul de luptă de la Bannockburn. Înfrângerea lui Edward al II-lea de Robert Bruce la Bannockburn, în 1314, a reprezentat o lovitură teribilă adusă prestigiului regelui, care a slăbit și mai mult fragila sa autoritate.**

prins și executat, în 1305, însă aproape imediat după aceea a apărut o nouă provocare din partea lui Robert Bruce, care a fost încoronat rege în 1306 și a reușit să supraviețuiască până când Edward, în vârstă de 68 de ani, deja supranumit "ciocanul scoțienilor", a murit în timp ce se îndrepta spre nord.

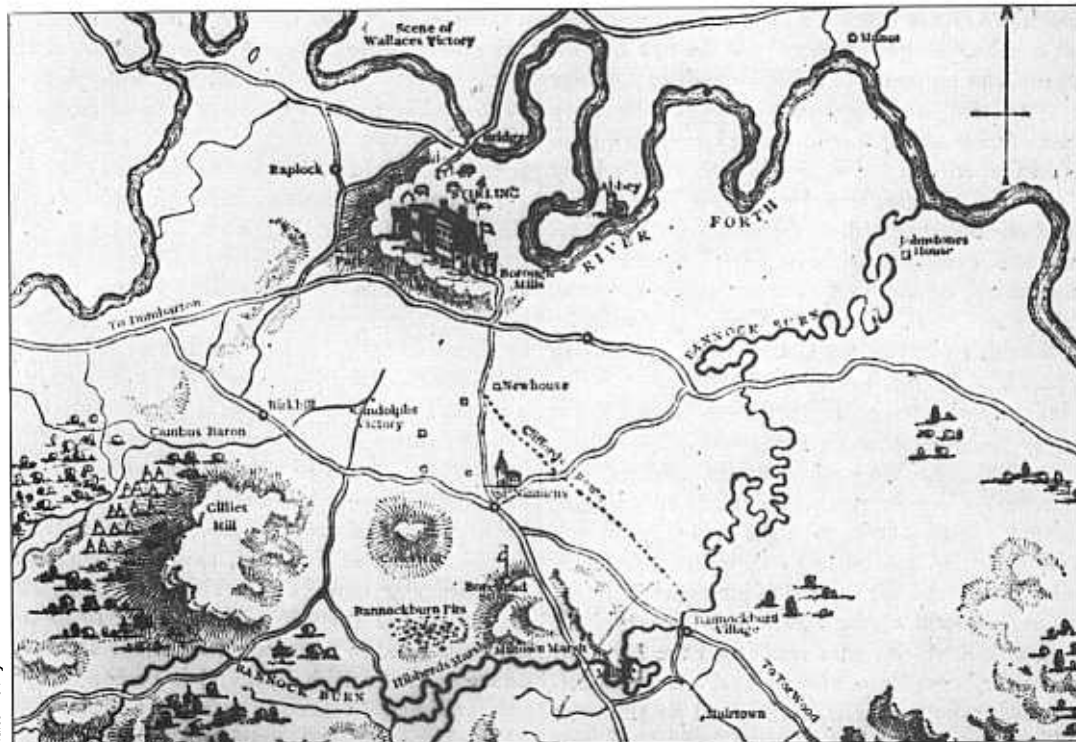
Ostilități permanente

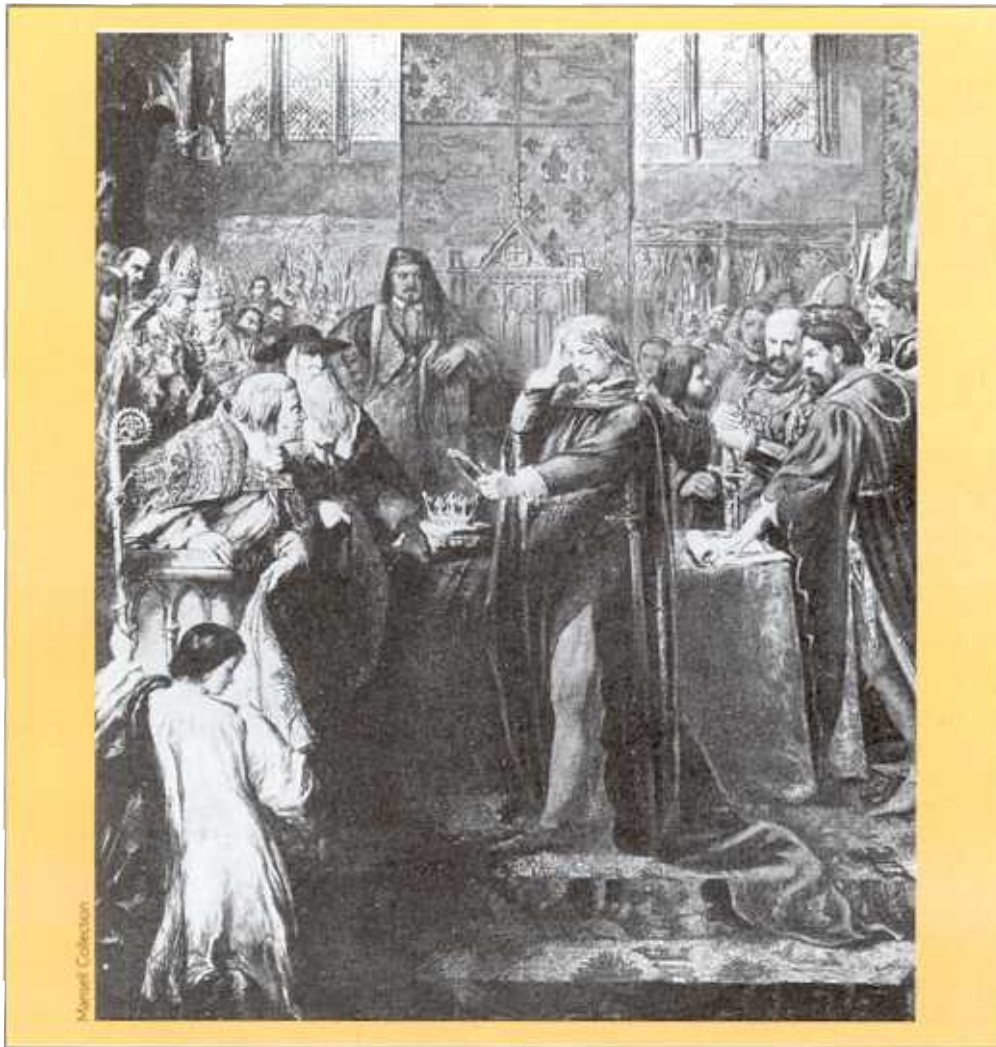
Înainte de desfășurării acestor evenimente, Anglia și Scoția se aflaseră în stare de pace pentru o lungă perioadă de timp. Acum, datorită războaielor lui Edward, Scoția a devenit ostilă și a început o alianță cu Franța, care avea să dureze 300 de ani.

O cauză a eșecului lui Edward în Scoția a fost conflictul simultan, fără rost, cu Franța. În plus, sumele enorme de bani cheltuiți pentru campaniile din Țara Galilor, Scoția și Franța l-au determinat pe Edward să facă rost de bani prin orice mijloace, înrăutățind relațiile dintre el și supușii săi și epuizând resursele regale.

Edward al II-lea a moștenit aceste inconveniente, care erau, într-o oarecare măsură, cauza calamităților din timpul domniei sale. Noul rege a comis însă și el câteva greșeli grave, cum ar fi încrederea în nobilii străini și alte persoane favorizate și nu în proprii săi magnați. Baronii au trecut în opoziție deschisă și au supravegheat fiecare mișcare a regelui. Marea victorie a lui Robert Bruce asupra lui Edward la Bannockburn, în 1314, a asigurat independența Scoției și a umbrat poziția regelui. Însă Edward aștepta să-și ia revanșa și în cele din urmă i-a înfrânt pe dușmanii săi în 1322.

Totuși, scurta sa domnie a luat sfârșit când soția sa, regina Isabella, s-a întors din Franța cu amantul ei, Roger Mortimer, și cu o armată la care s-au alăturat și magnații. Edward al II-lea a fost obligat să abdice în favoarea tânărului său fiu (și acesta Edward), fiind apoi ucis câteva luni mai târziu în castelul Berkeley. Isabella și Mortimer au deținut controlul asupra Angliei până în 1330, când Edward al III-lea, în vârstă de 18 ani, i-a izgonit. Edward al III-lea (1327-77) a fost o persoană deosebită, care a promovat un cult al cavalerismu-

▲ Richard al II-lea înmânând coroana lui Henric Bolingbroke, în 1399. Bolingbroke, vărul lui Richard, a devenit regele Henric al IV-lea.

▼ John Ball conducând Răscoala țăranilor din 1381. Mii de țărani au mărșăluit prin Londra, distrugând toate registrele feudale.

mai vezi

și stăpânii
rietarii de

Neobișnuita taxă electorală
această situație tensionată, a fost introdu

dale
ii Wat

e tânărului Richard al II-lea
a aflată la regele le-a impu

rsibile.
ondu ea lui Rich
litate parlame

detr imas singur. In 1399,
favoarea lui Bolingbroke

și comunității nu i sise zolvarea.

DATE IMPORTANTE

- 1215**
Semnarea Magnei Carta
- 1258**
Prevederile de la Oxford
- 1265**
Victoria lui Simon de Montfort la Lewes; înfrângerea și moartea sa la Evesham
- 1282-83**
Edward I cucerește Țara Galilor
- 1292**
Încredințarea coroanei Scoției lui John Baliol
- 1296**
Edward I devine rege al Scoției
- 1297**
William Wallace se revoltă
- 1298**
Edward I îl înfrânge pe Wallace și începe a doua cucerire a Scoției (până în 1304)
- 1306**
Robert Bruce devine rege al Scoției
- 1314**
Edward al II-lea este înfrânt la Bannockburn
- 1327**
Edward al II-lea este detronat și asasinat
- 1337**
Izbucnirea Războiului de 100 de ani
- 1348-49**
Moartea Neagră
- 1381**
Răscoala țăranilor
- 1399**
Richard al II-lea este detronat